

ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN — POLONIA

VOL. XXIX

SECTIO C

1974

PROFESOR DR ADAM PASZEWSKI
W SIEDEMDZIESIĄTĄ ROCZNICĘ URODZIN

Profesor Adam Paszewski urodził się w Warszawie w wigilię Bożego Narodzenia 1903 roku w domu Wojciecha i Marii ze Swinarskich. Dzieciństwo spędził na wsi pod Słupcą w zaborze pruskim. W roku 1922, już w Polsce niepodległej, ukończył Gimnazjum Klasyczne im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu.

Bezpośredni w dzieciństwie kontakt z przyrodą sprawił zapewne, że podjął studia biologiczne na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Poznańskiego. Już jako student pracuje w Zakładzie Paleontologii pod kierunkiem wybitnego paleozologa prof. Wilhelma Friedberga. Początkowo interesuje się fauną okresu kredowego. Po ukończeniu studiów wyższych w roku 1925, przenosi się do Katedry Anatomii i Fizjologii Roślin. Kierownikiem tej Katedry był wówczas prof. Adam Wodziczko, wybitny teoretyk ochrony przyrody i działacz społeczny na tym polu. Młody Adept botaniki nie włącza się jednak w nurt badań prof. Wodziczki, ale inicjuje badania palinologiczne i wykorzystuje je do rozwiązywania problemów paleobotanicznych. Być może, zainteresowania te zrodziły się wcześniej pod wpływem wybitnego paleontologa, w którego pracowni Jubilat pracował jako jeszcze student. Tematyce tej pozostanie wierny przez cały czas pobytu w Poznaniu, tj. do wybuchu drugiej wojny światowej.

W roku 1926 uzyskuje stopień doktora filozofii w zakresie botaniki na podstawie rozprawy *Analiza pyłkowa torfowisk Zachodniej Polski* i równocześnie mianowany zostaje adiunktem.

W roku 1933 Profesor Paszewski przechodzi jako *horti botanicus* do Ogrodu Botanicznego w Poznaniu. W tym okresie podejmuje wykłady z botaniki, fizjologii roślin i ogólnej hodowli roślin w Państwowej Szkole Ogrodnictwa w Poznaniu. Nawiazuje kontakty ze znanymi ośrodkami botanicznymi za granicą i odbywa podróże naukowe do Francji, Anglii, Szwecji, Niemiec i Bułgarii.

W roku 1939 dzieli los wielu Polaków zamieszkujących zachodnie dzielnice Polski. Zostaje wysiedlony przez Niemców do tzw. Generalnej Guberni. Osiedla się w Hrubieszowie, tam do roku 1942 pracuje jako

ogrodnik Wydziału Powiatowego. Później przenosi się do Werbkowic i obejmuje stanowisko kierownika Rolniczo-Ogrodniczej Stacji Doświadczalnej należącej do Lubelskiej Izby Rolniczej.

Po wyzwoleniu ziemi lubelskiej zgłasza się do pracy w nowo utworzonym Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Przyjmuje obowiązki adiunkta w Katedrze Fizjologii Roślin, kierowanej przez prof. Bronisława Niklewskiego. W kwietniu 1945 roku zostaje zastępcą profesora. Po wyjeździe prof. Niklewskiego do opuszczonej na czas wojny placówki w Poznaniu, Profesor Paszewski zostaje kierownikiem Katedry, którą kieruje do dnia dzisiejszego.

W czerwcu 1945 roku habilituje się z botaniki ogólnej na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym UMCS na podstawie pracy *Uwagi o historii lasów na Pomorzu w świetle analizy pyłkowej*. Dnia 24 lipca 1946 roku dekretem Prezydenta Krajowej Rady Narodowej zostaje mianowany profesorem nadzwyczajnym.

Po raz drugi w swoim życiu (pierwszy raz jako student w Poznaniu) uczestniczy w tworzeniu uniwersytetu. Organizuje życie naukowe i dydaktykę nie tylko na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym. Przez szereg lat uczestniczy także w pracy dydaktycznej Wydziału Weterynaryjnego oraz czasowo kieruje pracą Katedry Fizjologii Roślin Wydziału Rolniczego.

W maju 1957 roku Senat UMCS wybiera Profesora Paszewskiego swoim rektorem. Po upływie 2-letniej kadencji zostaje na następny okres wybrany prorektorem.

W listopadzie 1960 roku Rada Państwa mianuje Go profesorem zwyczajnym.

W szczególnie trudnym okresie powstawania Uniwersytetu Profesor Paszewski w nader skromnych warunkach laboratoryjnych podejmuje badania o znaczeniu praktycznym nad obrączkowaniem roślin. W zabiegu tym, potwierdzonym doświadczalnie, widział Profesor możliwość wzrostu plonów badanych roślin, szczególnie pomidorów i dyniowatych.

Kontynuując tradycje pierwszego kierownika Katedry Fizjologii Roślin prof. Niklewskiego, bada humus i wzbogaca wiadomości o nim o nowe dane. W latach pięćdziesiątych wprowadza analizę chromatograficzną do rozdziału frakcji humusu i określa ich aktywność biologiczną. Tematyka ta pozostanie odąd specyfiką lubelskich pracowni. Rozszerzy ją na zagadnienie biogenezy prof. Trojanowski, a na interakcję związków próchnicznych ze światłem w procesie kiełkowania nasion fotoblastycznych doc. Gawroński — uczniowie i wieloletni współpracownicy Profesora.

Cenny dorobek naukowy Jubilata nie dotyczy jedynie omawianych zagadnień. Dzięki niespokojnemu, poszukującemu umysłowi, odznaczającemu się niezwykłą intuicją, wprowadza nowe na Uniwersytecie kierunki

wiedzy, znajduje oddanych nauce współpracowników. W ten sposób powstaje lubelska mikrobiologia i biochemia (przekształcone z czasem w odrębne specjalizacje na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi) oraz biofizyka. Tej ostatniej dziedzinie poświęca Profesor aktualnie wiele uwagi. Po wstępnych badaniach nad potencjałami elektrycznymi u roślin wyższych bada reakcje roślin na bodźce elektryczne i znajduje nowe argumenty popierające tezę o jedności świata roślinnego i zwierzęcego.

Dużo miejsca w badaniach naukowych Profesora Paszewskiego zajmuje flora bakteryjna larw *Galleria mellonella* oraz jej wpływ na *Mycobacterium*.

Głęboka wiedza nie tylko przyrodnicza, ale również humanistyczna stwarza okazję do zajęcia się dziejami myśli przyrodniczej. W tej dziedzinie Profesor nie ma obecnie wśród botaników polskich równego sobie, a Jego studia nad Albertem Wielkim jako przyrodnikiem stawiają Go w rzędzie najlepszych znawców tego myśliciela.

Jest zatem Profesor Paszewski typem uczonego o wszechstronnych zainteresowaniach, ogromnym wyczuciu rodzących się prądów i tendencji w nauce, czym wyróżnia się wśród specjalistów coraz węższych dziedzin wiedzy. Jest człowiekiem otwartym, prawym, o wyjątkowym poczuciu humoru. Wielce życzliwy współpracownikom, koleżeński w kontaktach, subtelny w inspirowaniu badań swoich podopiecznych.

Profesor Paszewski należy do wybitnych nauczycieli i wychowawców młodej kadry naukowej. Ponad 100 dyplomowych prac magisterskich, 10 doktorskich i tyleż habilitacji wykonanych zostało pod Jego bezpośrednim kierownictwem lub przy ściślejsz z Nim współpracy. Grono samodzielnych pracowników naukowych, członków Polskiej Akademii Nauk, profesorów i docentów jest szczególnie liczne. Są to: Ryszard Kwieciński, Władysław Kunicki-Goldfinger, Teresa Rylska, Marian Michniewicz, Jerzy Trojanowski, Kazimierz Blaim, Stanisław Grzesiuk, Eugeniusz Gawroński, Jadwiga Skierczyńska i Jan Stolarek. Do uczniów i współpracowników Profesora ma zaszczyt zaliczyć się również niżej podpisany, który u Jego boku zdobywał stopnie i tytuły naukowe.

Profesor Paszewski jest członkiem Polskiego Towarzystwa Botanicznego od początku jego istnienia. W okresie międzywojennym przez kilka lat sprawował funkcję sekretarza Oddziału Poznańskiego, po wojnie był współorganizatorem Oddziału Lubelskiego i jego prezesem do chwili obecnej. Jest członkiem, założycielem i pierwszym prezesem Polskiego Towarzystwa Biofizycznego. Bierze udział w pracach licznych towarzystw naukowych, pracuje w wielu komisjach wydziałowych i senackich. Jest również członkiem Komitetu Botanicznego II Wydziału i Komitetu Hodowli i Uprawy Roślin V Wydziału PAN, członkiem rzeczywistym Lubelskiego Towarzystwa Naukowego.

W uznaniu zasług do chwili obecnej Profesor Pászewski został wyróżniony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotą Odznaką Związku Nauczycielstwa Polskiego, dwukrotnie Złotą Odznaką UMCS, Honorową Odznaką WSR w Lublinie, Medalem Pamiątkowym „Nauka w Służbie Ludu”. Ponadto dwukrotnie otrzymał nagrodę I stopnia Ministra naszego resortu.

Należy wyrazić przekonanie, że nawet tak zaszczytne wyróżnienia zasłużonego Profesora nie są adekwatne do pracy, jaką wkłada dla dobra Uniwersytetu i nauki. Niech trud Profesora owocuje również dziełami jego licznych uczniów pracujących na wszystkich szczeblach nauki w wielu ośrodkach kraju.

Tadeusz Baszyński

BIBLIOGRAFIA PRAC PROF. DR ADAMA PASZEWSKIEGO

1. Przyczynek do znajomości fauny w kredzie okolic Miechowa. *Kosmos* **51**, 1—3 (1926).
2. Analiza pyłkowa torfu międzylodowcowego z Szeląga pod Poznaniem. *Przyroda i Technika* **4**, 135—136 (1927).
3. Pollenanalytische Untersuchung einiger Moore in Nordwest-Polen. *Acta Soc. Bot. Pol.* **5**, 353—366 (1928).
4. Pollenanalytische Untersuchung des Torfmoores in Lututów bei Wieluń. *Acta Soc. Bot. Pol.* **7**, 329—335 (1930).
5. Dynamical Laws in the Development of Forests. V Intern. Bot. Congress, Cambridge. Abstracts of Communications (1930).
6. Znaczenie biologii dla społeczeństwa. *Czasopismo Przyrodnicze* **5**, 270—276 (1931).
7. Die biologische Struktur des Buchenwaldes in Kąty bei Oborniki. *Acta Soc. Bot. Pol.* **9** Suppl., 95—99 (1932).
8. Uwagi o historii lasów na Pomorzu w świetle analizy pyłkowej. *Acta Soc. Bot. Pol.* **11** Suppl., 263—284 (1934).
9. [wspólnie z:] F. Poznański: Materiały do historii lasów Puszczy Białowieskiej. *Roczn. Nauk Roln. i Leśn.* **36**, 59—67 (1936).
10. [wspólnie z:] W. Kaszewska: Wyniki doświadczeń polowych nad obrączkowaniem i nacinaniem pomidorów. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio E* **2**, 29—55 (1947).
11. Obrączkowanie i nacinanie pomidorów jako metoda zwiększania plonów owoców. *Przegl. Ogrodn.* **25**, 168—171 (1948).
12. Teorie o życiu. *Myśl współczesna* **4** (23), 114—120 (1948).
13. Ślady interglacjału w Łańcuchowie nad Wieprzem. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio B* **4**, 271—286 (1949).
14. [wspólnie z:] J. Piasecka i S. Grzesiuk: Wpływ obrączkowania na owocowanie pomidorów. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio E* **6**, 361—381 (1951).
15. [wspólnie z:] H. Filipek i M. Gulińska: Badania wstępne nad obrączkowaniem dyniowatych. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio E* **7**, 1—12 (1952).
16. Poglądy Linneusza na powstawanie gatunku. *Acta Soc. Bot. Pol.* **23**, 195—215 (1954).
17. [wspólnie z:] J. Trojanowski i A. Łobarzewska: Wpływ frakcji humusowych na wzrost koleoptile owsa. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio C* **12**, 1—13 (1957).
18. Karol Linneusz. *Wiad. Bot.* **2**, 119—128 (1958).
19. Przemówienie inauguracyjne rektora UMCS prof. dra Adama Paszewskiego. [w:] *Spis wykładów i skład osobowy UMCS na rok akad. 1957/58*. Lublin 1957, 7—10.
20. 400-lecie Uniwersytetu w Jenie. *Kamena* **25**, 20 (162), 5 (1958).
21. Przemówienie inauguracyjne rektora prof. dra Adama Paszewskiego. [w:] *Spis wykładów i skład osobowy UMCS na rok akad. 1958/59*. Lublin 1958, 11—18.
22. The Application of the Electroencephalograph for the Measurements of Changes of Electric Potential Differences in Plants. *Acta Soc. Bot. Pol.* **28**, 373—378 (1959).
23. Influence of an Enzyme Extract from the Larvae of *Galleria mellonella* together with Penicillin or Sulphathiazole on the Growth of *Mycobacterium tuberculosis* 607. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio C* **14**, 435—438 (1959).
24. Stulecie „On the Origin of Species”. *Wiad. Bot.* **4**, 211—222 (1960).
25. Darwinizm. *Kwartalnik Historii Nauki i Techniki* **5**, 171—186 (1960).
26. Sprawozdanie ustępującego rektora prof. dra Adama Paszewskiego z działal-

- ności naukowej UMCS w roku akad. 1958/59. [w:] Spis wykładów i skład osobowy UMCS na rok akad. 1959/60. Lublin 1960, 9—16.
27. [wspólnie z:] J. Trojanowski i A. Łoborzewska: Biological Activity of some Humic Fractions Isolated by Means of Partition Chromatography. *Nature* **190**, 277 (1961).
  28. [wspólnie z:] L. Zub: Badania nad wpływem obrączkowania chmielu na plon oraz wartość technologiczną surowca. *Biul. Lub. Tow. Nauk.* **1**, 151—158 (1961).
  29. [wspólnie z:] T. Vorbröt i P. Wiśniewski: Wpływ nakrywania gleby papą i obrączkowania na plony melonów. *Biul. Lub. Tow. Nauk.* **1**, 149—150 (1961).
  30. [wspólnie z:] Z. Królikowska: Investigation of Electric Potentials in Plants. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio C* **16**, 141—154 (1961).
  31. [wspólnie z:] B. Dudziak i Z. Józwik: Experiments on the Activity of several Extracts from the Larvae of *Galleria mellonella* L. on *Mycobacterium tuberculosis* 607. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio C* **17**, 453—461 (1962).
  32. O zadaniach biofizyki. [w:] Spis wykładów i skład osobowy UMCS na rok akad. 1961/62. Lublin 1962, 27—35.
  33. Niewiadome współczesnej biologii. [w:] Księga Konferencji Naukowej w Kazimierzu nad Wisłą, poświęconej zagadnieniu „Nauki społeczne a postęp techniczny” 26—30 maja 1960, Lublin 1962, 91—98.
  34. [wspólnie z:] B. Dudziak i Z. Józwik: Sulphathiazole and Sulphametazine in Investigations on the Action of Extracts of the Larvae of *Galleria mellonella* L. on *Mycobacterium tuberculosis* 607. *Folia Soc. Sci. Lub. sectio B* **3—4**, 35—38 (1963/64).
  35. [wspólnie z:] B. Dudziak i J. Jarosz: The Effect of Extracts from the Larvae of *Galleria mellonella* L. on the Growth of Acid-fast Bacteria. *Folia Soc. Sci. Lub. sectio B* **3—4**, 39—43 (1963/64).
  36. Rozwój pojęcia gatunku w biologii. *Znak* **16**, 115 (1), 19—30 (1964).
  37. [wspólnie z:] T. Zawadzki: The Effect of Physiological Drought on Bioelectrical Potentials in *Avena sativa* L. Coleoptiles. *Studia Biophys.* **2**, 103—105 (1966).
  38. Über den Einfluss von Extracten aus den Raupen von *Galleria mellonella* L. sowie von *Bacillus gallieriae* nr 7-Metaboliten auf *Mycobacterium* sp. V Intern. Kongress für Chemotherapie Wien, 26 Juni-1 Juli 1967, A V-1/14, 563—565 (1967).
  39. [wspólnie z:] J. Stolarek i T. Gębał: Ionic Relations and Electrophysiology of Single Cells of *Characeae*. *Acta Soc. Bot. Pol.* **37**, 327—336 (1968).
  40. Elektrischer Widerstand der Haferkoleoptile. *Studia Biophys.* **8**, 227—234 (1968).
  41. Les problèmes physiologiques dans De vegetabilibus et plantis libri VII d'Albert von Lauingen. *Actes du VIe Congrès International d'Histoire des Sciences. Varsovie—Toruń—Kielce—Cracovie*, 24—31 Août 1965. Warszawa 1968, 5, 321—330.
  42. Albert z Lauingen jako botanik. *Studia i Materiały do Dziejów Nauki Polskiej sectio B* **14**, 3—24 (1968).
  43. Ze studiów nad Albertem Wielkim. *Sprawozdania Tow. Nauk. KUL* **18**, 114—116 (1969).
  44. Kielkowanie starych nasion. *Wszechświat* **4**, 108—109 (1969).
  45. [wspólnie z:] D. Fijałkowski: Badania botaniczne rezerwatu Durne Bagno koło Włodawy. *Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio C* **25**, 171—196 (1970).
  46. Dendrologia Alberta z Lauingen. *Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej seria B* **21**, 3—46 (1971).
  47. [wspólnie z:] S. Kyć, E. Kwaśniewska i J. Rukasz: On the Correlation between the Chemical Composition of the Peat and the Development of Pollen Flora in the Peat Bog „Durne Bagno” near Lublin. *Folia Soc. Sci. Lub. sectio B* **11**, 11—15 (1971).

48. Profesor Dr Piotr Wiśniewski w dziewięćdziesiątą rocznicę urodzin. Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio C 26, I—X (1971).
49. [wspólnie z:] T. Zawadzki: Bioelectrical Potentials in *Lupinus angustifolius* L. Shoots. Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio C 28, 1—9 (1973).
50. [wspólnie z:] J. Gowin i T. Zawadzki: Badanie polarności elektrycznej koleoptili *Avena sativa* L. Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska sectio C 28, 11—22, (1973).
51. Z dziejów fitofizjologii w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Studia i Materiały z Dziejów Nauki Polskiej seria B 24, 117—132 (1973).
52. Z dziejów botaniki polskiej w ostatnim pięćdziesięcioleciu. Wiad. Bot. 17, 219—234 (1973).
53. [wspólnie z:] T. Zawadzki: Action Potentials in *Lupinus angustifolius* L. Shoots. J. Exp. Bot. 24, 804—809 (1973).

Skrypty

1. Wskazówki do ćwiczeń z fizjologii roślin. Państwowa Szkoła Ogrodnictwa, Poznań 1936.
2. Ogólne zasady hodowli roślin. Państwowa Szkoła Ogrodnictwa, Poznań 1937.
3. Zarys fizjologii roślin dla ogrodników. Państwowa Szkoła Ogrodnictwa, Poznań 1938.

Prace redakcyjne i przekłady

1. Curtis O. C., Clark D. G.: Wstęp do fizjologii roślin. Przekład zbiorowy pod red. prof. dra A. Paszewskiego, PWRiL, Warszawa 1958.
2. Fritz-Niggli H.: Radiobiologia. Red. A. Paszewski, PWN, Warszawa 1965.

INTRODUCTION

In 1958 Nakamura and Fukagata (1) isolated a substance having a depressant effect on the liver catalase from a malignant tumor and called it a "liver hormone".

The biological effect of the toxin however does not limit itself only to decreasing the liver catalase level, but at the same time causes an increase of the level of free porphyrin in the liver, the lowering of iron-heme iron in the blood serum and a decrease of ferritin in the liver.

Chen et al (2) examined the effect of the liver hormone, isolated from the tumor Rhodospirillum rubrum, on the level of iron in the blood serum. They obtained a 50% decrease with a dosage of 100 µg per rat.

Watanabe and Mizushima (3) extracted the liver hormone from ten different tumors. The most active preparation was obtained from gastric adenocarcinoma, which after being purified on Amberlite MB3 and administered in a dose of 100 µg per rat, decreased the iron level by 50%.

Chen et al (2) examined the effect of the administration of the protoporphyrin level in the liver and the coproporphyrin level in urine. They ascertained that the level of free porphyrin in the liver of rats with Rhodospirillum rubrum increased by 50% on average and by the administration of the liver hormone by injection by 9%.

The level of coproporphyrin in the urine also significantly increased.

In our previous paper (4) we investigated a decrease in the liver catalase activity of a Syrian hamster with an implanted metastatic tumor. The activity level of the enzyme in the liver was inversely proportional to the tumor mass.

